

Ommetje rond De Horst

Een korte wandeling vanaf De Horst over de onverharde paadjes in het boerenland naar de unieke blauwgraslanden van natuurreservaat De Bruuk. Bij nat weer zijn de paden in De Bruuk modderig.

Lengte: 6,5 km

Tijdsduur: 2 uur

Startpunt: De Horst, bij de kerk

Parkeren: bij de kerk

Openbaar vervoer: vanuit Nijmegen buslijn 5 naar Groesbeek met eindbestemming De Horst (en niet Breedeweg!)

Horeca: bij startpunt Café zaal Oomen (tel. 024 - 3971637) en Cafetaria De Horst (tel. 024 - 3973569)

Routebeschrijving (zie ook het kaartje achterin)

1. De Horst

De Horst is een dorp dat pas rond 1920 is ontstaan. Dit gebied ten oosten van Groesbeek-dorp is eeuwenlang een nat heide- en broekgebied geweest. Het werd gemeenschappelijk gebruikt door de boeren van Groesbeek om plaggen te steken, te hooien en voor zandwinning. Aan het gemeenschappelijke gebruik van de 'gemeentehei' kwam rond 1850 een einde toen het gebied werd uitgegeven aan particuliere boeren. Deze hebben tot in de 20ste eeuw de boel ontgonnen. De meeste paadjes en beekjes die u rond De Horst tegenkomt, dateren van omstreeks 1855 toen een ontwerp van paden en waterwegen is gemaakt dat het raamwerk voor de ontginning vormde.

Zo werd De Horst een boerendorp. Rond 1920 was de gemeenschap zo sterk aangegroeid, dat ze een eigen parochie kreeg. Lang was De Horst een dorp met allerlei eigen voorzieningen, behalve de kerk ook een klooster, school, winkels, café's, smid en sportclubs. Maar door de schaalvergroting is het aanbod aan voorzieningen verschaald. De parochie is samengevoegd met de oude moederparochie. Wel is De Horst een eigen gemeenschap gebleven met een rijk verenigingsleven.

- op de kruising bij de kerk gaat u de Reestraat in
- aan het einde van de bebouwde kom linksaf op onverhard pad Rensepaedje

2. Renpaadjes

U loopt hier op het Rensepaedje. 'Ren' is een oude Groesbeekse naam voor een waterloopje, in het bijzonder de Groesbeek die hier langs het pad stroomt. De beek, die tot de ontginning ruim een eeuw geleden vrij kon meanderen, is hier gekanaliseerd als houtwalbeek. Pal aan de oevers zijn elzen geplant. Het voordeel hiervan is dat er weinig onderhoud aan hoeft te gebeuren, een nadeel is dat er niet zoveel planten en dieren in voorkomen. Heel anders is het om de hoek bij de Hulsbeek die uitkomt in de Groesbeek. Hier zijn in het kader van de landinrichting in 2004 poelen aangelegd en krijgt de beek weer enige ruimte om te meanderen.

- aan einde linksaf en even later rechtsaf verder langs de Groesbeek
- op kruising linksaf en op volgende kruising bij poel weer linksaf

3. Heide in het boerenland

Het driehoekige natuurperceeltje Hulschbroek, met in het midden een poel, dateert ook van de landinrichting in 2004. Nadat de voedselrijke bovenlaag is verwijderd, ontwikkelt zich een heideachtige vegetatie op de schrale bodem. Daarin zijn bijzondere soorten aangetroffen zoals moeraswolfsklauw, zonnedauw en viltkruiden, en in 2010 de eerste orchideeën.

Heide in het boerenland lijkt misschien vreemd, maar herinnert hier aan de vroegere gemeentehoeve. De poel is een ideaal leefgebied voor veel libellensoorten die zich in stilstaand water voortplanten. Het water is ook aantrekkelijk voor kikkers en salamanders. Aan de randen van de natuurkavel is struweel aangeplant. Allerlei diersoorten vinden daarin voedsel, beschutting en nestgelegenheid.

Gewone dophei

- aan einde rechtsaf naar asfaltweg, oversteken en rechtdoor op het onverharde pad Holthuuzerpaedje

4. Trager water

Het waterschap heeft hier aan een 'ren' een retentiebekken ingericht. Bij hevige regenbuien stroomt er binnen korte tijd veel water door de beek. Stroomafwaarts, rond De Horst en verderop in Duitsland, kan die grote waterhoeveelheid schade aanrichten. Door het wateroverschot tijdelijk in het bekken op te vangen wordt de waterstroom als het ware vertraagd. Aan de oranjerode kleur is te zien dat hier kwelwater omhoog komt.

- op kruising met asfaltweg rechtdoor
- aan einde linksaf langs de beek

5. Drulsebeek

In deze beek zijn verschillende stuwtejes op korte afstand van elkaar te zien. Ze zijn bedoeld om de grondwaterstand van natuurreserveaat De Bruuk voldoende hoog te houden. Het pad langs de Drulsebeek heet Wim van Wiespad. Genoemd naar Wim van Wies die voor de burgerlijke stand Thijssen heette. Wies was zijn moeder die eigenlijk Louise heette. Wim van Wies woonde zuidelijk van het pad. Hij was een vrijbouter die nog lang leefde op de wijze zoals veel Groesbekers voor hem hadden geleefd: van ongeregeld werk, smokkelen, stropen en met te veel sterke drank. Zijn hoogtijdagen als smokkelaar, stroper en schnapsliefhebber lagen ruim voor de Tweede Wereldoorlog. Bij zijn lange leven al een legende.

- aan einde rechtsaf op klinkerweg, u loopt nu langs het natuurgebied De Bruuk
- bij slagboom en informatiebord 'De Bruuk' linksaf het gebied in, neem het rechterpad

6. De Bruuk

Het woord Bruuk is in het dialect de meervoudsvorm van broek (moeras). Hier lagen vroeger hooilanden die door de boeren eens per jaar werden gemaaid en gehooïd. Tenminste, wanneer het weer het toeliet, want pas na een langere droge periode was het gebied goed begaanbaar. Omdat er niet bemest werd en er per saldo mineralen werden afgevoerd, werd de grond in de loop der eeuwen steeds voedselarmer. Dergelijke hooilanden op natte, voedselarme bodems worden blauwgraslanden genoemd. Deze naam is te danken aan de aanwezigheid van planten zoals blauwe zegge, die het grasland een blauwachtige gloed geven.

Blauwgraslanden kwamen vroeger veel voor in Nederland, nu zijn er nog maar enkele tientallen hectares van over. Deze halfnatuurlijke vegetaties zijn rijk aan plantensoorten die bij bemesting onmiddellijk het onderspit delven ten opzichte van hun concurrenten. Dergelijke natte hooilanden werden rond 1930 al schaars. Om die reden besloot de Staat in 1940 om van De Bruuk een natuurreserveaat te maken.

Door een aanvankelijk gebrek aan beheer en door lucht- en watervervuiling ging het gebied in soortenrijkdom achteruit. Vermesting en verdroging vormen de grootste bedreigingen. Op verzoek van de boeren is het waterpeil in het omringende landbouwgebied steeds lager komen te liggen. Beter voor de landbouw, maar niet goed voor De Bruuk. Sinds 1995 is de toestand aan het verbeteren, dankzij een aantal maatregelen. Zo is de waterhuishouding verbeterd. De Leigraaf die dwars door De Bruuk liep en voedselrijk water

uit het omringende landbouwgebied meevoerde, is verlegd. Later is deze Omgelegde Leigraaf met leem bekleed, zodat het water niet meer door de bodem kan wegsijpelen. Ook zijn andere sloten gedempt of ondieper gemaakt, zodat kwelwater langer in het gebied blijft. Met stuwen kan voortaan het waterpeil in De Bruuk worden geregeld. 's Winters moet de waterstand hoger zijn dan in de zomerperiode.

Spaanse ruiter

Verder is veel bos en struweel, dat was ontstaan door het achterwege blijven van maaien en hooien, weer omgevormd tot grasland. Ook is het natuurgebied uitgebreid. Uit de pacht vrijgekomen agrarische percelen in de directe omgeving zijn toegevoegd aan De Bruuk. Van deze zwaar bemeste, soortenarme graslanden is de voedselrijke bovenlaag verwijderd, zodat er een gunstige uitgangssituatie voor de ontwikkeling van schrale hooilanden is ontstaan.

De Bruuk herbergt een grote rijkdom aan bijzondere plantensoorten zoals orchideeën, spaanse ruiter, klokjesgentiaan, vlozegge en blauwe knoop.

- het pad vervolgen, met een haakse bocht naar links, dan naar rechts en weer naar links
- aan einde (bij informatiebord) linksaf
- aan einde linksaf

7. Bosanemonen

U loopt nu door een gedeelte van De Bruuk waar van oudsher eikenbosjes voorkomen. In het voorjaar bloeien er massaal bosanemonen en, verstopt in de graslanden achter de bosjes, ook de slanke sleutelbloem. In het moerassige gebied leeft de ringslang.

- vervolg het pad tot aan de ingang van De Bruuk, daar gaat u rechtsaf de klinkerweg op

Wilde eend

8. Leigraaf

Halverwege de weg kruist u de Leigraaf, een gekanaliseerde beek die kwel- en oppervlaktewater afvoert. Kenmerkend voor de beken en beekjes in het bekken van Groesbeek is dat ze ook in de winter stromend water voeren en dus niet gauw bevrozen. Dit is aantrekkelijk voor tal van vogels zoals de grote gele kwikstaart, ijsvogel, witgatje en bokje.

- asfaltweg oversteken en rechtdoor op onverhard pad Sigeunerpaedje

9. Zigeuners

U loopt over het Sigeunerpaedje, genoemd naar de woonwagengewoners die vroeger een tijdelijke standplaats aan dit weggetje hadden. In de 19de en het begin van de 20ste eeuw was het rondtrekken met woonwagens een normale bezigheid. Een deel van de Groesbekers trok er in het zomerseizoen per huifkar op uit om (zelfgemaakte) bezems en andere waren uit te venten, het zogenoemde 'hausieren'.

Halverwege het pad ziet u rechts de nieuwe loop van de Middenbeek (zie 4). In plaats van kaarsrecht en diep tussen twee percelen door te lopen, is de beek zichtbaarder in het landschap komen te liggen en krijgt hij de ruimte om te meanderen. Ook is er een poel gegraven.

- bij de sportvelden rechtsaf op onverhard pad Presaessiepaedje

10. Processie

Het Presaessiepaedje is genoemd naar de processie die na de stichting van de parochie ieder jaar vanaf de kerk van De Horst werd gehouden. Het pad was een deel van de af te leggen route.

- bij asfaltweg linksaf naar het beginpunt bij de kerk.